

Mali skovik

(*Glaucidium passerinum*)

Gorska žival meseca

Besedilo in Fotografiji: Milan Vogrin

Verjetno je že vsakdo, ki redno ali občasno zahaja v hribe, kdaj slišal značilno sovje oglašanje. Ni jih malo, ki jih ob skovikanju spreleti srh, posebej še, če se sova, kar je sicer običajno, oglašja v jutranjem ali večernem mraku. K nekoliko nelagodnemu počutju prispevajo še sence dreves, šelest listja in zgodnice, ki smo jih slišali ali nemara celo prebrali o tem, da sovje oglašanje prinaša smrt. Brez skrbi, to so le bajke, ki jim verjamejo vraževerni ljudje! So pa zaradi tega v preteklosti in v manjši meri še danes visok račun plačale prav sove: kjer je le bilo možno, so jih pregnjali, streljali ali kako drugače pobijali. Zato niti ni čudno, da je danes



Mali skovik je najmanjša evropska sova, le malo večja od vrabca.

večina sov pri nas in po vsej Evropi ogroženih, čeprav je res, da so ogrožene predvsem zaradi posrednega delovanja človeka v naravi: uničevanja življenjskih prostorov, vse večjega vnašanja pesticidov v naravno okolje in vznemirjanja sredi gnezditve (npr. sečnja, sprehajalci, nabiralci sadežev).

Pri nas stalno ali občasno živi kar deset od trinajstih vrst sov, kolikor jih je sicer v Evropi. Najmanjša med njimi, ki jo najdemo tudi pri nas, je mali skovik, ki ni nič večji od domačega vrabca. Njegovo oglašanje je melodično zelo podobno žvižganju, ki nekoliko spominja na kalina. Sicer pa ga tisti z malo posluha in znanjem žvižganja lahko tudi dobro posnemajo in celo priključijo. Pri nas boste skovika najpogosteje slišali v severnem delu države: od Julijskih Alp na zahodu do Pohorja na vzhodu. Oglašati se prične takoj po koncu zime, tako da vam bo morda zgodnji obisk gora naklonil tudi srečo, spoznati se z malim skovikom.

V srednji Evropi, torej tudi pri nas, velja za najbolj alpsko vrsto: v naših Alpah živi od 900 metrov nad morjem pa vse tja do drevesne meje, torej nekje do nadmorske višine 1800 metrov. Najpogostejši je okrog 1400 metrov visoko. Pojavlja se tudi v dinarskem svetu, vendar je tam redkejši. V zimskem času se običajno pomakne nekoliko nižje, celo v bližino hiš. Mali skovik najraje živi v starih gozdnih sestojih s smreko. Znotraj svojega teritorija potrebuje tudi manjše jase, poseke in druge manjše vrzeli v gozdu, kjer lahko lovi.

Mali skovik je duplar. Gnezdi v starih duplih detlov in žoln, najpogosteje v starem duplu tripstega detla (*Picoides tridactylus*), s katerim si velikokrat deli življenjski prostor. Pri nas je po ocenah nekaj preko 200 parov te sovice, v Savinjskih Al-



pah, kjer je najbolj raziskan, pa okrog 70 parov. Kot zanimivost povejmo še, da v celotni Evropi živi okrog trideset tisoč parov, od tega daleč največ, kar slaba polovica, na Švedskem.

Od vseh sov je verjetno prav mali skovik prehransko najbolj vezan na ptice, ki jih lovi, ko se spreletavajo preko jas. Vendar po ptičih poseže le tedaj, ko zmanjka njegove osnovne hrane, malih sesalcev, torej različnih miši in voluharic. Če je plena veliko, si skovik naredi zalogo za hude čase: nalovljeni plen si shranjuje v duplo ali med goste veje mladih smrek, ki jih je višje v Alpah v izobilju.

Z gnezdenjem običajno prične v aprilu, samica vali sama, samec pa ji v tem času prinaša hrano. Ko se mladiči izvalijo, hrano zanje in za samico še vedno prinaša samo samec. Samec mladičev ne hrani, pač pa plen preda samici ali pa ji ga v bližini dupla le nastavi in jo na prihod opozori s krajšim žvižgom. Šele ko so mladiči večji, jim hrano prinašata oba starša.

Čeprav je malo verjetno, da boste malega skovika v naravi uspeli tudi videti, ga le opišimo, nikoli se

ne ve. Na splošno je sivo rjavo obarvan, zgoraj s svetlejšimi pegami, po spodnji strani pa je svetlejši s temnejšimi lisami. Rep je kratek, zanimivo pa je, da z njim občasno trza. Oči so živo rumene, noge pa za njegovo velikost izredno velike in močne. Čeprav je le malo večji kot vrabec, lahko obvlada tudi precej večji plen, tudi takšnega, kot je detel. Rad poseda na vrhu smrek, od koder opazuje okolico. Če ga zagledajo manjši ptiči, recimo sinice, kraljički, ščinkavci in podobne vrste, zaženejo velik vik in krik ter ga začnejo obletavati in nadlegovati. Odkritemu skoviku tako ne preostane drugega kot se čim prej umakniti na drugo, bolj skrito mesto, kjer bo lahko v miru počival ali oprezal za morebitnim plenom.

Kot najmanjša sova je izpostavljen vsem večjim sorodnicam, ki ga, če je priložnost, lahko tudi plenijo. Tako se mali skovik izogiba splošno razširjeni lesni sovi, ki v gorah ne zaide tako visoko kot on, običajno le do 1000 metrov. Velik sovražnik so tudi kune, ki lahko uplenijo odraslo ptico pri valitvi, še pogosteje pa mladiče. Mali skovik je pri nas uvrščen na rdeči seznam, in sicer med ranljive vrste. ●



Iz oči v oči z malim skovikom.